

ИНТЕРВЮ

Каролина Горанова,
Главна медицинска сестра на Комплексен онкологичен център - Враца:

ИЗСЛЕДВАНЕ ПОКАЗА, ЧЕ 70% ОТ МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ ПРИ НАС СА ЗАСЕГНАТИ ОТ СИНДРОМА НА ПРОФЕСИОНАЛНО ИЗПЕПЕЛЯВАНЕ

- Главна сестра Горанова, бихте ли описали в няколко изречения Вашия професионален път?

- Завърших профил "Медицински фелдшер" в Медицинския колеж в град Враца през 1980 г. Започнах трудовия си стаж в Бърза помощ – град Оряхово. Тогава нямаше много свободни места за медицински работници. След година се преместих в селския здравен участък в село Селановци. По това време селото наброяваше около 7 000 жители – беше най-голямото село в България. Работата ми там се превърна в моята професионална и житейска школа. Там се научих да вземам самостоятелни и бързи решения. После работих няколко години като патронажна медицинска сестра в Домашния социален патронаж във Враца. От 1986 год. до

2001 г. бях преподавател по учебна практика в Медицинския колеж – Враца. Оттогава до момента работя като главна медицинска сестра в Комплексен онкологичен център в град Враца. Във връзка с работата си съм повишавала и професионалната си квалификация до магистър по "Управление на здравните грижи". Смятам, че човек непрекъснато трябва да се усъвършенства, да се стреми да знае повече, за да бъде полезен на хората със знанията си. Участвала съм в различни научни форуми у нас и в чужбина.

- Каква беше причината да изберете професията на медицинската сестра?

- Винаги съм искала да се занимавам с медицина. Друга професия не съм си и представяла. Като дете се впечатлявах от работата на нашия участъков лекар, който след това стана мой наставник и ме научи на много практически умения, казваше ми никога да не се предавам и, че няма такава дума „не знам“. В медицината трябва много да четеш и да знаеш. От семейството само едната ми дъщеря пое по този път. Тя е уролог в Университетската болница „Шарите“ в Берлин.

- Кои са Вашите учители в професията и в живота?

- Има много хора, които по различен начин са оказали влияние върху развитието ми. На първо място това е семейството ми. Моите родители ме научиха на труд и винаги да помагам на хората. Тяхната всеотдайност и трудолюбие са забележителни! Не мога да пропусна и преподавателите в Медицинския колеж, които много

ИНТЕРВЮ

изискваха от нас, но и много ни учеха. Не пестяха знания и усилия, за да ни подготвят като добри медицински специалисти.

- Вие работите дълги години в Комплексния онкологичен център във Враца. Кое Ви мотивира да продължавате да се грижите за пациенти с онкологични заболявания?

- Работата с онкологично болни хора изисква преди всичко всеотдайност и милосърдие. Но в последните години забравихме тази дума! Трябва много да обичаш професията си, да си съпричастен към мъката и отчаянието на болния, за да можеш да устоиш на ежедневния огромен стрес и психическо натоварване. Именно желанието да помогна, да успокоя, да вдъхна кураж и надежда на пациентите, ме кара да продължавам работата си, без значение за трудностите.

В работата ми има много напрегнати дни, когато се чувствам на предела на силите си, но когато успея да се справя – това ми носи удовлетворение и изживения стрес остава на заден план.

През тези 15 години работа в Онкологичния център изградихме добри колегиални отношения, чувство на доверие и взаимопомощ, така че аз винаги мога да разчитам на подкрепата на моите колеги. Защото споделяният проблем става двойно по-малък, а споделяната радост – двойно по-голяма.

- Все повече от завързващите своето образование медицински сестри заминават за чужбина. Какво според Вас трябва да се направи, за да остават на работа тук и да изпълнят своя професионален и човешки дълг в родината си?

- За съжаление тази неблагоприятна тенденция ще продължава, докато не се отдаде заслуженото внимание и достойно заплащане на труда на медицинските сестри. Те инвестират много в образованието си, към тях обществото предявява високи изисквания, а когато трябва да получат подобаващо възнаграждение, има “финан-

сов дефицит”. Медицинските сестри нямат мотивация и стимул, за да останат на работа в България. Само себераздаване и професионален дълг не са достатъчни. Не бива да се омаловажава и игнорира мястото и значението им в системата на здравеопазването.

- През миналата година бе подписан нов Колективен трудов договор, в който са определени по-високи стартови заплати за медицинските специалисти в различни здравни звена. Работодателите обаче не бързат да прилагат тези промени с обяснението за финансов дефицит. Във Вашия център увеличиха ли заплатите?

- Увеличението на работната заплата не е голямо. Всичко зависи от финансовото състояние на лечебното заведение, от изработените клинични пътеки. Но доброто заплащане е безспорен мотив за медицинските специалисти. Това ще ограничи и заминаването в чужбина. Нуждата от медицински сестри вече драстично се усеща в различни сектори на здравната мрежа.

- Идват ли млади сестри на стаж и работа при Вас? Има ли на кого да предадете знанията и уменията си или брънката между поколенията се къса?

- Онкологичният център е база за обучение на студенти от Филиал Враца на Медицински университет - София. Те преминават на учебна практика през различните стационарни отделения. Много от тях след това подават молби за работа при нас. Това са ентузиазирани млади хора, които наистина са отдадени на професията си. Смятам, че трудно ще се къса брънката между поколенията, но тези хора заслужават повече! Заслужават да получат подобаващо заплащане за отговорната работа, която вършат.

- Вие сте живели няколко години в Германия. Мина ли Ви през ума да останете на работа там? Какви са впечатленията Ви от тяхната здравна система, какво можем да вземем от тях?

ИНТЕРВЮ

В прожекторите на медиите по време на среща с пациентите

- В Германия работех периодично няколко години, но не като медицинска сестра. Искях да помогна на двете ми дъщери, които следваха в Берлин. Не съм се замисляла да оставам на работа там. Това беше временно решение на проблема. В България имам своите отговорности и задължения. А децата поеха по своя път и останаха да живеят в Берлин.

Трудно можем да сравним българската и немската здравни системи. Но там на пациента се обръща нужното внимание, предписаните от лекуващия лекар медикаменти се получават безплатно в аптеките срещу символична такса. И още нещо - профилактиката в Германия е на много високо ниво!

- През декември 2016 г. бяха приети промени в Закона за съсловната организация на медицинските сестри, акушерките и асоциираните специалисти по здравни грижи, според които нивото на професионална компетентност трябва

бва да се повишава през целия трудов стаж и това ще има отражение и върху заплащането. Какво мислите по този въпрос?

- Хората, избрани за свое призвание професията на медицинска сестра, трябва непрекъснато да се образоват, да са в течение на промените, които стават около тях. И този, който има по-високо ниво на компетентност, трябва да получава повече. Според мен, това е начин да се стимулират желаещите да учат, а и ще се избегне уравниловката. Според мен практиката всички да получават равни възнаграждения е порочна.

- Наскоро Вие взехте участие в първото издание на Онкоакадемия за професионалисти по здравни грижи, на което присъстваха 80 медицински сестри от 28 специализирани здравни заведения за лечение на онкологични заболявания в страната. Организатори на форума бяха АПОЗ, Българското онкологично научно дружество и БАПЗГ. С какво Ви беше полезно това обучение?

ИНТЕРВЮ

- Обучението винаги обогатява знанията ни, предоставя нова полезна информация. Имах възможност да обменя опит с колегите от други лечебни заведения. Останах впечатлена от работата на клиничните психолози и АПОЗ с пациентите. Това всъщност е новото предизвикателство в дейността на онкологичните центрове - повече психологическа подкрепа, повече информация, повече внимание към отделната личност и то не само на думи.

- Смятате ли, че медицинската сестра трябва да има повече правомощия при информирането на пациентите и да бъде координатор между пациента и лекуващия лекар?

- Медицинската сестра и сега е координатор между пациента и лекаря. Смятам, че тя има достатъчно правомощия, стига да знае точно докъде се простират те. Има толкова много неща, с които може да помогне на пациента - информация за заболяването, без да преминава

границата на своята компетентност, практически съвети за грижите за болния в домашна обстановка, емоционална подкрепа на пациента и семейството му и др. Лекарите и медицинските сестри трябва да работят в екип, всеки да знае мястото си и взаимно да се допълват в общата грижа за болния. Смятам, че такава координация и екипна работа е възможна, когато тя се основава на знания и зачитане правата на членовете на екипа. Не всичко се постига със заповеди.

- Медицинските сестри в лечебните заведения са недостатъчно на брой, голяма част от времето им е ангажирано с попълване на медицинска документация. Как тогава да се вслушват в нуждите на пациентите и ще им дават полезни напътствия?

- Това е другият голям проблем в лечебните заведения - липсата на достатъчно време за пациента. Голямата натовареност на персонала, прекомерната писмена работа, многото

Главна сестра Каролина Горанова по време на обучението в първата Онкоакадемия за професионалисти по здравни грижи, която се провежда на 10 и 12 февруари 2017 г. в София.

ИНТЕРВЮ

документация води до все по-малко внимание към нуждите на пациентите, които се оплакват именно от това: „Никой не ни поглежда“, „Никой не ни изслушва, всеки е навел глава и пише“. И имат право да недоволстват. Оказва се, че пациентите се нуждаят от около 20 минути от времето и вниманието на медицинската сестра. Тези данни са от анкета, проведена в хирургично отделение в нашия център. Но за съжаление медицинските сестри не достигат, за да може всеки пациент да получи необходимите грижи.

- Все по-често се говори за синдрома на професионално изпепеляване. Какво мислите по този въпрос?

- При едно проучване в КОЦ – Враца се оказа, че около 70% от медицинските сестри са засегнати от синдрома на професионално изпепеляване. И вместо да си вземат почивни дни, за да се възстановят, те продължават да работят, дори на още две места! Така се получава един порочен кръг, в който всеки е недоволен от другия. Готова рецепта за справяне със ситуацията няма...

- Благодарят ли пациентите на медицинските сестри във Вашия център за положените грижи?

- Пациентите намират начин да се отблагодарят за вниманието и грижите, положени за тях. Не можете да си представите какво е усещането, когато ти целунат ръка или със сълзи на очи ти поднасят първите пролетни цветя, набрани в градината. Такъв жест няма цена! Мога твърдо да кажа, че пациентите оценяват положените грижи и са благодарни. Разбира се има и изключения, но те са редки.

- Бихте ли описали с няколко думи един ваш работен ден като главна сестра?

- Работата ми започва в 7 часа на чашка кафе с колеги, преди началото на работния ден. След това няма време! Задълженията и отговорностите не са никак малко. Но това го знаят всички, които са на тази длъжност. Главната сестра е връзката между ръководството на лечебното заведение и останалия персонал, трябва да може да се справя с конфликтни ситуации, да работи в екип. Краят на работното време не оз-

По време на Национална конференция на MedicRON (Rheumatology, Oncology and Neurology Conference).

ИНТЕРВЮ

начава край на служебните задължения. Винаги остават още неща за вършене, вкъщи правя план за следващия ден или довършвам писмената работа.

- Натъжава ли Ви фактът, че в публичното пространство се изтъкват предимно лоши новини от здравната система, а за добрите малко се чува?

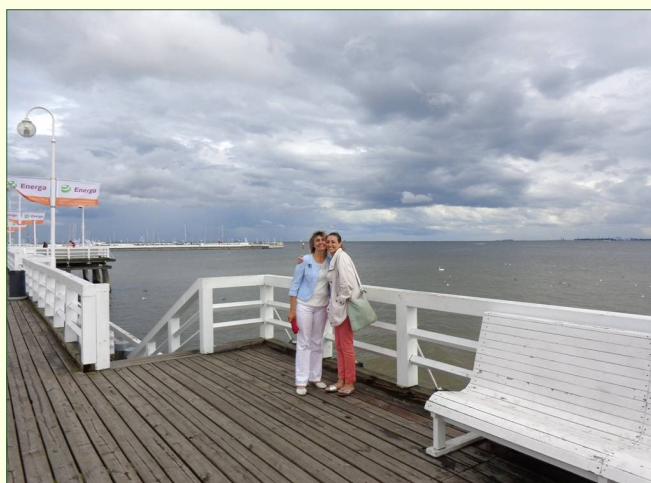
- Наистина е тъжно и несправедливо да се изтъкват само лоши новини или инциденти. А никой не си прави труда да покаже и другата страна на работата на медицинските сестри. Мога смело да твърдя, че правим много неща извън преките ни задължения. В нашия онкологичен център създадохме „Училище за онкоболни“, „Център за психосоциална подкрепа“, провеждаме беседи с пациентите и техните близки, организираме съвместни мероприятия с Врачанската пациентска организация. И всичко това на доброволни начала!

- Какво обичате да правите в свободното си време? Какво Ви зарежда с позитивна енергия?

- В свободното си време обичам да чета книги и да решавам кръстословици. Но истински си почивам, когато съм с моите деца. През по-голямата част от годината сме разделени, заради това предприемаме заедно пътувания до различни страни. Пътуванията са другата ми страст. Благодарение на дъщерите ми имам възможност да сбъдна част от мечтите си.

Разговора води Румяна Милева

Публикувано в Електронния бюлетин на БАПЗГ, брой 3/2017 г.

Главна сестра Каролина Горанова в различни кътчета на света в компанията на своите дъщери, които сбъдват мечтите ѝ.